

Vec C-222/23

**Zhrnutie návrhu na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 98 ods. 1
Rokovacieho poriadku Súdneho dvora**

Dátum podania:

7. apríl 2023

Vnútroštátny súd:

Sofijski rajonen sad

Dátum rozhodnutia vnútroštátneho súdu:

7. apríl 2023

Navrhovateľka v konaní o platobnom rozkaze:

„Toplofikacija Sofia“ EAD

PRACOVNÝ DOKUMENT

Predmet sporu vo veci samej

Návrh na vydanie platobného rozkazu v súvislosti s peňažnou pohľadávkou podaný vnútroštátnemu súdu

Predmet a právny základ návrhu

Návrh na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 267 ZFEÚ týkajúci sa výkladu článku 18 ods. 1 ZFEÚ, článku 4 ods. 1, článku 5 ods. 1 a článku 62 ods. 1 nariadenia č. 1215/2012

Prejudiciálne otázky

1. Má sa článok 62 ods. 1 nariadenia (EÚ) č. 1215/2012 o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach v spojení s článkom 18 ods. 1 a článkom 21 ZFEÚ vykladať v tom zmysle, že

bráni tomu, aby sa pojem „bydlisko“ fyzickej osoby odvodzoval z vnútroštátnej právnej úpravy, ktorá stanovuje, že trvalé bydlisko štátnych príslušníkov štátu, v ktorom sa nachádza súd konajúci vo veci, je vždy v tomto štáte a nemožno ho preniesť na iné miesto v Európskej únii?

2. Má sa článok 5 ods. 1 nariadenia (EÚ) č. 1215/2012 v spojení s článkom 18 ods. 1 a článkom 21 ZFEÚ vykladať v tom zmysle, že pripúšťa vnútroštátnu právnu úpravu a vnútroštátnu judikatúru, podľa ktorej súd štátu nemôže odmietnuť vydať platobný rozkaz proti dlžníkovi, ktorý je štátnym príslušníkom tohto štátu a vo vzťahu ku ktorému existuje odôvodnený predpoklad, že súd nemá medzinárodnú právomoc, z dôvodu, že

je pravdepodobné, že dlžník má bydlisko v inom [členskom] štáte Únie, čo vyplýva z vyhlásenia dlžníka príslušnému orgánu, že má v tomto inom členskom štáte registrovanú adresu? Je v takom prípade relevantné, kedy bolo toto vyhlásenie urobené?

3. Ak medzinárodná právomoc súdu konajúceho vo veci vyplýva z iného ustanovenia ako z článku 5 ods. 1 nariadenia (EÚ) č. 1215/2012, má sa článok 18 ods. 1 ZFEÚ v spojení s článkom 47 ods. 2 Charty základných práv vykladať v tom zmysle, že

bráni vnútroštátnej právnej úprave a vnútroštátnej judikatúre, podľa ktorých hoci platobný rozkaz môže byť vydaný len proti fyzickej osobe s obvyklým pobytom v štáte konajúceho súdu, ale určenie, že dlžník, ak je štátnym príslušníkom tohto štátu, má bydlisko v inom štáte, nemôže byť vykonané len na základe skutočnosti, že dlžník uviedol prvému štátu [konajúceho súdu] registrovanú adresu („aktuálnu“

adresu) nachádzajúcu sa v inom štáte Európskej únie, ak dlžník nemôže preukázať, že sa úplne presťahoval do druhého štátu a nemá žiadnu adresu na území štátu konajúceho súdu? Záleží v takom prípade na tom, kedy bolo vyhlásenie o súčasnej adrese urobené?

4. V prípade, že odpoveď na prvú podotázku tretej prejudiciálnej otázky znie, že vydanie platobného rozkazu je prípustné, je prípustné podľa článku 4 ods. 1 nariadenia (EÚ) č. 1215/2012 v spojení s výkladom článku 22 ods. 1 a 2 nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 2020/1784 z 25. novembra 2020 o doručovaní súdnych a mimosúdnych písomností v občianskych a obchodných veciach v členských štátoch, ako je uvedené v rozsudku Alder (C-325/11) a v spojení so zásadou účinného uplatňovania práva Únie pri výkone vnútroštátnej procesnej autonómie,

že vnútroštátny súd štátu, ktorého štátni príslušníci sa nemôžu vzdať svojej registrovanej adresy na území tohto štátu a nemôžu ju preniesť do iného štátu, keď rozhoduje o návrhu na vydanie platobného rozkazu v konaní bez účasti dlžníka, musí v súlade s článkom 7 nariadenia (EÚ) č. 2020/1784 získať od orgánov štátu, v ktorom má dlžník registrovanú adresu, informácie o adrese dlžníka v tomto štáte a o dátume jeho registrácie, aby zistil skutočné miesto obvyklého pobytu dlžníka pred prijatím konečného rozhodnutia vo veci?

Právo Únie a judikatúra

Zmluva o fungovaní Európskej únie, článok 18 ods. 1 a článok 21.

Charta základných práv Európskej únie, článok 47 ods. 2.

Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1215/2012 z 12. decembra 2012 o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach, článok 4 ods. 1, článok 5 ods. 1 a článok 62 ods. 1.

Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2020/1784 z 25. novembra 2020 o doručovaní súdnych a mimosúdnych písomností v občianskych a obchodných veciach v členských štátoch (doručovanie písomností), články 7 a 22

Rozsudok Súdneho dvora z 19. decembra 2012, Alder, C-325/11, EU:C:2012:824

Rozsudok Súdneho dvora z 9. septembra 2021, Toplofikacija Sofia a i., C-208/20 a C-256/20, EU:C:2021:719; otázky položené v tejto veci majú určitú podobnosť s otázkami položenými v spojených veciach C-208/20 a C-256/20, ktoré sa týkajú možnosti súdu preskúmať svoju právomoc po tom, ako už vydal platobný rozkaz. Podstatný rozdiel v prejednávanej veci spočíva v tom, že súd chce založiť svoju právomoc na informáciách získaných pred vydaním platobného rozkazu.

Vnútroštátne právne predpisy a judikatúra

Zakon za zadalženiatia i dogovorite (Zákon o zázvkoch a zmluvách, ďalej len „ZZD“), čl. 68 písm. a).

Graždanski procesualen kodex (Občiansky súdny poriadok, ďalej len „GPK“), články 38, 40 až 48, 53, 246, 282, 410, 411, 413 až 416, 419 a 423.

Kodex na meždunarodnoto časno pravo (Kódex medzinárodného práva súkromného, ďalej len „KMChP“), čl. 4 a 48.

Zakon za graždanskata registracija (Zákon o registrácii občanov, ďalej len „ZGR“), čl. 3, 90, 93, 94 a 96.

Výkladové rozhodnutie č. 4/2013 Obšto sabranie na graždanskata i targovskata kolegii (Valné zhromaždenie občianskych a obchodných komôr, ďalej len: „OSGTK“) Värhoven kasacionen säd (Najvyšší kasačný súd, Bulharsko, ďalej len „VKS“) z 18. júna 2014.

Stručný opis skutkového stavu a konania

- 1 Navrhovateľkou v konaní o platobnom rozkaze je spoločnosť „Toplofikacija Sofia“ EAD, ktorá je zriadená podľa bulharského práva.
- 2 Dlžník ešte nie je účastníkom konania o platobnom rozkaze, pretože k tomu dochádza až po vydaní platobného rozkazu súdom, ak je príslušný. Konanie sa však má viesť proti bulharskému štátnemu príslušníkovi V. Z. A..
- 3 Dňa 6. marca 2023 podala navrhovateľka na vnútroštátny súd návrh na vydanie platobného rozkazu proti dlžníkovi pre peňažnú pohľadávku vyplývajúcu z toho, že bol vlastníkom nehnuteľnosti vykurovanej zo siete diaľkového vykurovania (byt nachádzajúci sa v budove, ktorá je v spoluvlastníctve) a neplatil za dodanú energiu. Navrhovateľka si uplatňuje pohľadávku vo výške 700,61 bulharských leva (BGN) za dodanú energiu v období od 15. septembra 2020 do 22. februára 2023 spolu s úrokmi.
- 4 Súd *ex offio* získal informácie z registra obyvateľov k marcu 2023. Podľa týchto informácií má dlžník V. Z. A. trvalý pobyt v Sofii (Bulharsko), ktorý bol zaregistrovaný v roku 2000, a od 6. marca 2010 má aktuálnu adresu v inom členskom štáte Európskej únie, ktorá je registrovaná bulharskými orgánmi. Bulharské právo nestanovuje možnosť uviesť konkrétnu súčasnú adresu v zahraničí, ale len sa poznačí, v ktorom inom štáte sa nachádza.

Hlavné tvrdenia účastníkov konania vo veci samej

- 5 Vnútroštátny súd neuvádza, či sa navrhovateľka vo veci samej vyjadrila k návrhu na začatie prejudiciálneho konania.

Zhrnutie odôvodnenia návrhu

Prvá a druhá prejudiciálna otázka

- 6 Účelom návrhu na začatie prejudiciálneho konania je objasniť, aké požiadavky kladie právo Únie [najmä pravidlá uvedené v článku 4 ods. 1 a článku 5 ods. 1 nariadenia (EÚ) č. 1215/2012, podľa ktorých osoby s bydliskom na území členského štátu môžu byť žalované len v mieste svojho bydliska] na vnútroštátne súdy, ak protistrana v jednostrannom konaní nemôže spochybníť ani výslovne uznať právomoc súdu, ktorý začal konať pred vydaním konečného rozhodnutia. V tomto prípade ide o konanie o platobnom rozkaze, v ktorom konajúci súd skúma podanie navrhovateľa (veriteľa) najmä z formálneho hľadiska a vyzýva odporcu (dlžníka), aby sa vyjadril, či popiera uplatnený nárok alebo nie. Ak dlžník pohľadávku nepopiera, dostáva sa do pozície osoby, ktorej bolo uložené zaplatiť.
- 7 Podľa vnútroštátneho súdu Súdny dvor už v rozsudku z 9. septembra 2021, Toplofikacija Sofia a i., (C-208/20 a C-256/20, EU:C:2021:719), rozhodol, že súd, ktorý vydal platobný rozkaz, ho nemôže zrušiť, ak zistí, že dlžník nemal adresu v štáte súdu. V takom prípade by sa mal začať výkon rozhodnutia a dlžník, ak sa o vydanom platobnom rozkaze dozvie v priebehu exekučného konania, by sa mohol brániť opravným prostriedkom stanoveným vo vnútroštátnom práve, ktorý sa uvádza vo výkladovom rozhodnutí OSGTK VKS č. 4/2013.
- 8 Podľa uvedeného výkladového rozhodnutia OSGTK VKS č. 4/2013 sú okolnosti upravené v článku 411 ods. 2 bod 4 (trvalé bydlisko v Bulharsku) a bod 5 (obvyklý pobyt v Bulharsku) GPK predpokladom na vydanie platobného rozkazu, ale svojou povahou sa nemajú skúmať pred doručením už vydaného platobného rozkazu. Ak sa ukáže, že platobný rozkaz bol vydaný proti dlžníkovi, ktorý vôbec nemá trvalé bydlisko v Bulharskej republike, súd pre platobný rozkaz ho musí zrušiť *ex offo*. Ak však dlžník má trvalú adresu, ale nemá v krajine obvyklý pobyt, súd pre platobný rozkaz nemôže zrušiť rozhodnutie. Platí to preto, že súd pre platobný rozkaz len kontroluje, či má dlžník v Bulharskej republike trvalú adresu, a ak je to tak, riadne doručenie sa môže uskutočniť buď prostredníctvom inej osoby, alebo doručením oznámenia, takže kontrola, či má osoba v krajine obvyklý pobyt, nie je potrebná.
- 9 Podľa vnútroštátneho súdu je riešenie, ktoré prijal VKS v súvislosti s určením obvyklého pobytu dlžníka ako osobitnej podmienky vnútroštátneho práva na vydanie platobného rozkazu, problematické, pretože je mimoriadne reštriktívne a nezohľadňuje účinné uplatnenie absolútnej podmienky stanovenej v článku 5 ods. 1 nariadenia č. 1215/2012, podľa ktorej dlžník, ktorý má bydlisko v Únii, môže byť s výnimkou osobitných prípadov žalovaný len v štáte, v ktorom má bydlisko.
- 10 Problémom je, že platobný rozkaz sa prakticky vždy vydáva proti dlžníkovi, ktorý má registrovanú adresu v Bulharsku bez ohľadu na to, či uviedol aj adresu v zahraničí. Je to preto, že podľa vnútroštátneho práva (článok 411 ods. 1 GPK

v spojení s článkom 93 ods. 1 a 2 ZGR) sa bydlisko dlžníka, proti ktorému môže bulharský súd vydať platobný rozkaz určuje podľa toho, či je možné zistiť trvalú adresu dlžníka, a podľa článku 93 ods. 2 a 4 ZGR má bulharský štátny príslušník vždy svoju trvalú adresu na území Bulharska a nemôže ju zmeniť, ani keď sa presťahuje do iného členského štátu. Tým sa výrazne sťažuje uplatňovanie práva bulharských štátnych príslušníkov na voľný pohyb a slobodnú voľbu pobytu, ktoré sa priznáva v článku 21 ZFEÚ, pretože pri uplatňovaní slobody usadiť sa v inom štáte zostávajú bulharskí štátni príslušníci viazaní na bulharské územie a stále sú povinní mať na bulharskom území niekoho, kto im tam bude prijímať korešpondenciu. V opačnom prípade by sa mohli stať „obetami“ platobného rozkazu vydaného proti nim, proti ktorému sa môžu len ťažko brániť.

- 11 Tým sa bulharskí štátni príslušníci, ktorí využili svoje právo na voľný pohyb a slobodu usadiť sa v inom členskom štáte Únie dostávajú do situácie možnej „obrátenej“ diskriminácie na základe štátnej príslušnosti, čo je v rozpore s článkom 18 ZFEÚ. Štátni príslušníci iných členských štátov Únie s trvalým pobytom v Bulharsku sú totiž podľa článku 53 GPK predvolaní na adresu, ktorú oznámili imigračným orgánom, ktorá (podľa článku 3 ods. 2 bodu 2 v spojení s článkami 93 a 94 ZGR) zahŕňa adresu trvalého a aktuálneho pobytu. Keď títo štátni príslušníci iných členských štátov prestanú mať pobyt v Bulharsku, sú odhlásení z registra a tým zaniká aj právomoc bulharských súdov vydávať proti nim platobné rozkazy. Na druhej strane sa bulharskí štátni príslušníci nemôžu vzdať svojej trvalej adresy a stále sú povinní mať v Bulharsku niekoho ako príjemcu, ktorý je ochotný prijímať oznámenia. Zaobchádza sa s nimi teda inak ako s cudzími štátnymi príslušníkmi, hoci zákon ako dôvod tohto zaobchádzania uvádza len zjednodušenie pre správne orgány.
- 12 Okrem toho vzhľadom na článok 94 ods. 3 ZGR („Súčasná adresa bulharských občanov žijúcich v zahraničí sa do registra obyvateľov zapisuje len s názvom krajiny, v ktorej žijú.“) neexistuje možnosť, aby bulharský občan informoval bulharský štát o svojej presnej adrese mimo Bulharska, kde žije a kde môže prijímať korešpondenciu. Takisto neexistuje možnosť oficiálne oznámiť kontaktné telefónne číslo alebo uviesť elektronický komunikačný kanál. V praxi bulharský štát zakazuje svojim občanom uvádzať kontakt, na ktorom ich možno zastihnúť mimo jeho územia.
- 13 Pre výsledok konania o platobnom rozkaze, ktorého začatie dlžník nemôže predvídať, je rozhodujúce, aby bolo oznámenie dlžníkovi skutočne doručené spôsobom, ktorý mu umožní brániť sa proti nemu. Takto by mohol uplatniť svoje práva v súdnom konaní, ale tieto práva sú značne obmedzené reštriktívnym uplatňovaním pravidiel o registrácii adresy v zahraničí a výkladovým rozhodnutím OSGTK VKS č. 4/2013, pretože podľa tohto výkladového rozhodnutia nie je prípustné, aby vnútroštátny súd, na ktorý bol podaný návrh odmietol vydať platobný rozkaz, ak je dlžníkom bulharský štátny príslušník, ktorý uviedol aktuálnu adresu v zahraničí.

- 14 Preto je potrebné odpovedať na otázku, či je na jednej strane v súlade s článkom 5 ods. 1 nariadenia č. 1215/2012, že medzinárodná právomoc vnútroštátnych súdov na vydanie platobného rozkazu je založená na vnútroštátnom pojme bydliska, ktorý je spojený s trvalou adresou, ktorá nemôže byť v zahraničí. Na druhej strane je potrebné preskúmať, či je s týmto ustanovením zlučiteľné, že súd, ktorý začal konanie, sa pri určovaní bydliska nemôže opierať o informácie o aktuálnej adrese dlžníka, ako sa uvádza vo výkladovom rozhodnutí č. 4/2013 OSGTK VKS.

Tretia prejudiciálna otázka

- 15 Je potrebné poznamenať, že pravidlo uvedené v článku 5 ods. 1 nariadenia č. 1215/2012 (osoby s bydliskom v Únii sa majú žalovať v mieste svojho bydliska), hoci je pre členské štáty záväzný, sa neuplatňuje bez výnimky, keďže nariadenie stanovuje niekoľko osobitných súdnych právomocí pre spory vyplývajúce z určitých druhov osobitných právnych vzťahov. V prejednávanej veci ide o zmluvu o dodávke tepelnej energie do nehnuteľnosti v meste Sofia, takže podľa článku 7 bod 1 písm. b) druhej zarážky (alternatívne podľa písm. a) nariadenia č. 1215/2012 je právomoc bulharských súdov založená na mieste plnenia zmluvy. To však neznamená, že otázka existencie bydliska v Bulharsku je pri zohľadnení tejto okolnosti irelevantná pre riešenie sporu, o ktorom rozhoduje vnútroštátny súd.
- 16 Vydanie platobného rozkazu podľa vnútroštátneho práva totiž nie je všeobecným postupom riešenia občianskoprávných sporov, ale určitým zjednodušením pre určitých veriteľov, na ktoré sa možno odvolať len vtedy, ak je splnených niekoľko osobitných predpokladov. Jednou z týchto podmienok podľa bulharského práva je, že dlžník musí mať obvyklý pobyt v Bulharsku. Táto požiadavka nevyplýva z práva Únie, ale z vnútroštátneho práva; pokiaľ ju však zaviedol štát, vzťahuje sa na ňu zákaz diskriminácie podľa článku 18 ZFEÚ.
- 17 Za týchto okolností je potrebné odpovedať na druhú otázku len v súvislosti s tým, či zákaz, uložený výkladovým rozhodnutím OSGTK VKS č. 4/2013 vnútroštátnym súdom, považovať aktuálnu adresu za údaj o tom, že dlžník nemá obvyklý pobyt v Bulharsku, je prípustný vzhľadom na to, že vedie k „obrátenej“ diskriminácii (článok 18 ZFEÚ). V danom prípade sú bulharskí štátni príslušníci, ktorí opustili Bulharsko znevýhodnení, pretože podľa judikatúry musia mať v krajine korešpondenta, aby sa mohli brániť proti vydaniu platobného rozkazu, ktorý je proti nim vydaný, keďže súd nemá možnosť zohľadniť z úradnej moci ich vyhlásenie, že svoje bydlisko preniesli do iného členského štátu. Na druhej strane takáto povinnosť neexistuje pre osoby s cudzou štátnou príslušnosťou, ktoré majú obvyklý pobyt v Bulharsku a opúšťajú krajinu, pričom po ich odchode bulharské súdy tiež úplne strácajú právomoc vydávať platobné rozkazy.

Štvrtá prejudiciálna otázka

- 18 Ak sa riadime usmerneniami výkladového rozhodnutia č. 4/2013 OSGTK VKS (podľa ktorého uvedenie aktuálnej adresy registrácie v inom členskom štáte, ak je

dlžník bulharským štátnym príslušníkom, nie je dostatočným údajom o tom, že má obvyklý pobyt v inom štáte v zmysle procesných požiadaviek na vydanie platobného rozkazu), pre vnútroštátny súd vzniká otázka, či môže túto procesnú požiadavku napriek tomu skúmať z úradnej povinnosti na základe svojich vlastných povinností vyplývajúcich z práva Únie, hoci to VKS zakazuje.

- 19 Konkrétne v rozsudku z 19. decembra 2012, Alder (C-325/11, EU:C:2012:824), Súdny dvor rozhodol, že sa neuplatňuje vnútroštátna právna úprava, podľa ktorej je účastník súdneho konania, ktorý má bydlisko v inom členskom štáte Únie ako je štát, v ktorom má sídlo konajúci súd povinný určiť príjemcu v tomto štáte. V prejednávanej veci je potrebné rozšíriť rozsah pôsobnosti takehoto pravidla, keďže podľa bulharského práva sa platobný rozkaz vydaný proti dlžníkovi doručuje na jeho adresu v tuzemsku.
- 20 Preto sa vnútroštátny súd domnieva, že na zabezpečenie účinného vykonávania požiadavky uvedenej v rozsudku Alder, podľa ktorej sa súdne písomnosti musia doručovať nielen v štáte konajúceho súdu, sa ustanovenie článku 22 nariadenia 2020/1784 (v rozsahu, v akom sa vyžaduje aj doručenie rozhodnutia v prejednávanej veci) môže vyžadovať, aby vnútroštátny súd získal ďalšie informácie o obvyklom pobyte dlžníka, ktorý je bulharským štátnym príslušníkom v prípadoch, keď existujú dôkazy, že má aktuálnu adresu v zahraničí.
- 21 Účinné uplatňovanie pravidla uvedeného v článku 4 ods. 1 nariadenia č. 1215/2012, podľa ktorého sa dlžník v zásade žaluje v mieste svojho bydliska, teda predpokladá, že bydlisko dlžníka zistí vnútroštátny súd, ktorý má v zásade vydávať platobné rozkazy len proti osobám, ktoré majú obvyklý pobyt na území štátu tohto súdu. Vnútroštátny súd sa domnieva, že keďže vnútroštátne právo nestanovuje možnosť zistiť adresu dlžníka mimo Bulharska, musí využiť možnosť zistiť adresu v zahraničí stanovenú v článku 7 nariadenia 2020/1784.